

B/ Odluke stranih sudova i arbitraža

PRVOSTEPENI SUD ENGLJSKE
/Trgovački odjel/

Presuda od 21.V 1963.

Maritime Stores, Ltd.v.H.P.
Marshall & Co., Ltd.

Obveze brodskog agenta iz ugovora - Brodski agent je osobno obvezan, ako tako proizlazi iz ugovora - Na prosudjivanje te obveze utječe činjenica da je brodar stranac - Nema trgovačkog običaja koji bi u tom pogledu postavljao pretpostavku

Dobavljači predmeta brodske opreme ustali su u ovom sporu tužbom protiv brodskog agenta radi podmirenja zahtjeva za naplatu dobavljene brodske opreme. Brodar je pao pod stečaj, a pokriće teretnicama položenim kod brodskog agenta pokazalo se iluzornim, jer su izdane teretnice za istu robu i od brodara i od naručitelja. Tužitelj je tvrdio da u luci Middlesborough i općenito postoji običaj da agent koji naručuje stvari koje se imaju dobiti brodu za račun /"on behalf"/ broda preuzima na taj način osobnu obvezu za plaćanje. Sudac /Roskill/ stao na stajalište da takvog običaja nema, iako se možda faktično u većini slučajeva poslovi odvijaju tako, ali to nije dovoljno za to da se u pravnom smislu uzme utvrđenim postojanje takvog trgovačkog običaja. Međutim u konkretnom slučaju smatra sudac da doista postoji osobna obveza tuženoga brodskog agenta, i to s razloga što se niz poslova odvijao između istih stranaka na jednakoj osnovi na taj način da je agent ispunio obvezu plaćanja, zatim što je tužiteljjev predstavnik iskazao da ne bi bio ušao u posao da nije iz toga stajala osobna obveza agentova, nadalje da je tuženi agent nastupao u ime stranog naručitelja, i konačno što vjeruje tužiteljjevim svjedočima da je, u času rasprave pokojni, predstavnik tuženih preuzeo osobnu obvezu agenta za konkretnu narudžbu. Kod toga je sudac palazio od presude u stvari H.O.Brandt & Co.v.H.N.Morris & Co.,Ltd., 1917, u kojoj je apelacioni sudac Scrutton smatrao da činjenica da je neka osoba agent i da se znade da on ima to svojstvo još ne isključuje njegovu osobnu odgovornost. To prema Scruttonu /kao sucu/ može tek biti odlučeno na temelju uvjeta i prirode ugovora, i popratnih okolnosti. Upravo postoji presumpcija da preuzima osobnu obvezu, ako se protivno iskrižno ne kaže, a iste takva presumpcija postoji ako potpiše ugovor samo u vlastito ime bez ikakve kvalifikacije. U konkretnom slučaju sudac Roskill nije smatrao da bi presumpcija iz činjenice da se radi o imozamnom naručitelju imala sama po sebi odlučnu ulogu, to više što je i Scrutton 1917. držao da ta uloga više nije

tako jaka kao što je prije bila /budući da se on pozivao na precedente iz 1876. i 1829./, pa bi to tim više sada vrijedilo, ali je toj okolnosti dao značenje u vezi s ostalim činjeničnim utvrdjenjima koje smo naveli. Rok za pravni lijek sudac je u konkretnom slučaju sveo na 14 dana, dakle nije ga produžio kako to čini u složenijim slučajevima.

/LLLR 1963,1, str.602/

E.P.

Bilješka.- Ova presuda, koja će vjerojatno doći i pred apelaciju, temelji se na tome da nema nikakvih trgovačkih običaja koji bi unaprijed postavljali određene pretpostavke o tome da li agent preuzima osobnu obvezu za ugovore koje sklapa za račun broda, nego se to ima prosudjivati prema konkretnim okolnostima, napose prema tome što je u samom ugovoru rečeno i da li je istaknuto da on djeluje samo kao agent i u ime svog principala, ukratko da se radi o činjeničnom pitanju. Kod toga okolnost da agent radi u ime stranog principala može samo djelovati tako da tumači pobliže volju stranaka. Na taj način je značenje presuda iz 1829, 1876. i 1917, na koje se sudac obazire za ovo pitanje svedeno na uputu sucima kako će ocjenjivati dokaze koji će im se pružiti u konkretnim sporovima. Svim tim nije dirano načelo da u slučaju kad je ugovor potpisan s formulom "kao agenti" /"as agents"/ ne nastaje osobna obveza za agenta, makar ne naznačio tko mu je principal i makar taj principal bio inozemac /prema presudi Kuće Lordova u Universal S.Co.v.McKelvie, 1923 kod Carver-Colinvaux, Carriage of Goods by Sea, 10.izd.,1957, str. 284/. Zanimljivo je da je u pogledu obveze agenta kad nije naznačio svog principala u Hutchinson v.Tattham 1873. /v.Carver-Colinvaux,c.c.,285/ utvrdjeno ako da u prinjerenom roku ne naznači toga principala na njega pada osobna obveza odnosnog posla, ali da ni gornja presuda ni ona iz 1917, na koju se ona poziva, ne obraduju to pitanje, koje uostalom u konkretnom slučaju nije bilo sporno, jer je, izgleda, cijelo vrijeme bilo poznato za koji brod tuženi rade. Svakako je sigurno to da dokumentacija uz konkretni posao određuje da li agent preuzima osobnu obvezu ili ne, a to bi bilo slično riješeno i u našem pravu.

E.P.